

הבהרה מספר 1

הטיפול החשבונאי בירידת ערך השקעה

בחברה מוחזקת, שאינה חברה בת

ספטמבר, 2003

הבהרה מספר 1 -

הטיפול החשבונאי בירידת ערך השקעה בחברה מוחזקת, שאינה חברה בת

© כל הזכויות שמורות למוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות. אין להעתיק, לשכפל, לתרגם, להציג, לפרסם, להפיץ, להוציא לאור או לעשות שימוש מסחרי כלשהו בפרסום זה או בחלק ממנו, בכל דרך שהיא ובכל אמצעי מכני, אלקטרוני או אחר, ללא ההסכמה מפורשת בכתב ומראש מאת המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות.

כל התייחסות לתקינה בינלאומית המובאת בגוף ההבהרה, אין בה כשלעצמה כדי קביעה כי אותו תקן חשבונאות בינלאומי או חלקים ממנו אומצו על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ככלל חשבונאי בישראל.

המבוא להבהרה זו אינו בא להוסיף על כללי החשבונאות המצויים בגוף ההבהרה או לגרוע מהם. במקרה של שוני בין האמור במבוא, לבין האמור בהבהרה, הוראות ההבהרה הן המחייבות. תקני החשבונאות, ההבהרות וההנחיות המקצועיות המפורסמים על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות אינם חלים על פריטים לא מהותיים.

רקע

1. הבהרה זו נועדה לשמש ביישום הוראות תקן חשבונאות מספר 15, ירידת ערך נכסים, (להלן - "התקן") ואינה משנה הוראות אלו, אלא מבהירה אותם.
2. סעיף 1 לתקן קובע כי "תקן זה ייושם לטיפול החשבונאי בירידת ערך של כל הנכסים, המופיעים במאזן של התאגיד המדווח למעט מלאי... נכסים הנובעים מחוזה הקמה... נכסי מסים נדחים... נכסים הנובעים מהטבות לעובדים... ונכסים כספיים פרט להשקעות בחברות מוחזקות, שאינן חברות בנות".
3. הטיפול החשבונאי בירידת ערך נכסים, שאינם בתחולת התקן, נקבע במסגרת פרסומים חשבונאיים אחרים. בהתאם לפרסומים הנ"ל כללי ההכרה והמדידה אינם חופפים לאלה שנקבעו בתקן. כך לדוגמה, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, ירידת ערך כתוצאה משינויים בשיעורי הריבית בשוק של נכסים כספיים שנוצרו על ידי התאגיד כגון הלוואות שניתנו, חובות לקוחות וסכומים לקבל נוספים וכן השקעות מסוימות בנכסים כספיים המוחזקות לפדיון אינה מקבלת כלל ביטוי בדוחות הכספיים.
4. סעיף 2 לתקן קובע כי "אם לתאגיד חברות בנות או חברות בשליטה משותפת, האמור בסעיף 1 ייושם לגבי המאזן המאוחד של התאגיד..."

5. בהתאם להוראות גילוי דעת מספר 68 בדבר שיטת השווי המאזני השקעה בחברה מוחזקת שאינה בת מוצגת על בסיס שיטת השווי המאזני. בהתאם לשיטה זו ההשקעה מוצגת על פי עלות בתוספת או בניכוי חלקה של החברה המחזיקה ברווחים, בהפסדים ובשינויים אחרים בהון העצמי של החברה המוחזקת שאירעו לאחר מועד הרכישה.

הסוגיות

6. במקרים חריגים בהם עיקר נכסי החברה המוחזקת שאינה בת, הינם נכסים שאינם בתחולת התקן, לדוגמה כאשר מדובר בתאגיד כספי, אשר עיקר נכסיו הם נכסים כספיים או כאשר מדובר בתאגיד קבלני, שעיקר נכסיו הם נכסים הנובעים מחוזי הקמה, האם ניתן לראות אף בהשקעה בחברה המוחזקת נכס כספי או נכס הנובע מחוזה הקמה בהתאמה, ולפיכך, אין להחיל עליה את הוראות התקן?

7. מהו הטיפול החשבונאי הנדרש בתקופות הדיווח העוקבות לתקופת הדיווח בה נדרשה החברה המחזיקה לראשונה ליצור הפרשה לירידת ערך בגין ההשקעה בחברה המוחזקת שאינה בת?

הבהרה

השקעה בחברה מוחזקת, שאינה חברה בת שעיקר נכסיה אינם בתחולת התקן

8. הוועדה החליטה כי השקעה בחברה מוחזקת, שאינה בת, היא נכס שבתחולת התקן גם באותם מקרים בהם עיקר נכסי החברה המוחזקת הם נכסים שאינם בתחולת התקן. כך לדוגמה, כאשר החברה המוחזקת היא תאגיד כספי, שעיקר נכסיו הם נכסים כספיים או תאגיד קבלני, שעיקר נכסיו הם נכסים הנובעים מחוזי הקמה.

9. התקן קובע את הטיפול החשבונאי בירידת ערך של כל הנכסים, המופיעים במאזן של התאגיד המדווח (למעט רשימת נכסים שהוצאו מתחולתו). כאשר לתאגיד השקעות בחברות בנות, האמור לעיל ייושם לגבי המאזן המאוחד של התאגיד המדווח, שהרי נכסי חברת הבת הם נכסי התאגיד, המוחזקים באמצעות ישות משפטית נפרדת. במקרים בהם קיימת שליטה בחברה המוחזקת, דהיינו כאשר מדובר בחברה בת, הרמת מסך היא מוצדקת כלכלית, שהרי נכסי החברה הבת הם נכסי חברת האם. כאשר לתאגיד המדווח השקעה בחברה מוחזקת שאינה בת, הנכס שיוצג במאזן התאגיד המדווח (או במאזן המאוחד אם קיים) הוא ההשקעה בחברה המוחזקת שאינה בת בכללותה ולא הנכסים של החברה המוחזקת, שהרי אלה אינם בגדר נכסי התאגיד המדווח. הנכס הנשלט הוא מניות החברה המוחזקת, שאינה בת, ולא ניתן להרים מסך ולראות את נכסי החברה המוחזקת כנכס הנשלט. לפיכך, מן הראוי שהתאגיד המדווח יבחן את ירידת ערך ההשקעה מבלי לבחון את תמהיל הנכסים וההתחייבויות של החברה המוחזקת. ההשקעה בחברה המוחזקת מייצגת

את חלקה של החברה המחזיקה בנכסים נטו של החברה המוחזקת, לאמור נכסים בניכוי התחייבויות, ולא את חלקה בנכסים ברוטו של החברה המוחזקת.

10. הקביעה בתקן שהסכום בר-ההשבה הוא מחיר מכירה נטו או שווי שימוש, הגבוה מביניהם, נובעת מההחלטה שמדידת סכום בר-השבה של נכס חייבת לשקף את ההתנהגות הסבירה של הנהלה רציונאלית. לשון אחר, מטרת המדידה של סכום בר-השבה היא לשקף החלטת השקעה (מכירת הנכס או החזקתו) של הנהלה רציונאלית, המתבססת על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים נטו הצפויים מהנכס. מנקודת מבט של התאגיד המדווח, החברה המוחזקת שאינה בת מהווה, על פי רוב יחידה מניבה-מזומנים אחת כוללת, והחלטת ההשקעה שתתקבל על ידי הנהלה רציונאלית היא לגבי הנכס הנשלט על ידה, לאמור על השקעה בחברה המוחזקת שאינה בת בכללותה. בחינת ירידת ערך לגבי כל אחד מהנכסים (ו/ או יחידות מניבות-מזומנים) של החברה המוחזקת, עומדת בסתירה לרציונל, שעליו מושתת התקן, שהרי אין ביכולתו של התאגיד המדווח לקבל החלטה לגביהם.

הטיפול החשבונאי הנדרש בתקופות הדיווח העוקבות

11. בתקופות הדיווח העוקבות לתקופה בה נדרשה החברה המחזיקה לראשונה ליצור הפרשה לירידת ערך בגין ההשקעה בחברה המוחזקת שאינה בת, תוצג ההשקעה בחברה המוחזקת בדוחות הכספיים על פי הנמוך מבין הסכום בר-ההשבה לבין חשבון ההשקעה לפי שיטת השווי המאזני. הסכום בר-ההשבה יחושב בכל תקופת דיווח בה קיימים סימנים כי חל שינוי בסכום בר-ההשבה.

12. הפסד מירידת ערך השקעה בחברה מוחזקת שאינה בת שהוכר או בוטל, באופן מלא או חלקי, במהלך התקופה, ייכלל בסעיף חלק החברה המחזיקה ברווחי (הפסדי) חברה מוחזקת לאותה תקופה. בביאורים לדוחות הכספיים יינתן גילוי בנפרד לסכום ההפסד מירידת ערך שהוכר או בוטל במהלך התקופה.

13. בהתאם לתקן, יש להכיר בהפסד מירידת ערך בכל עת שערכו של הנכס בספרים עולה על הסכום בר-ההשבה שלו. סעיף 62 לתקן קובע כי לאחר ההכרה בהפסד מירידת ערך, יש להתאים את הוצאות הפחת (הפחתה) של הנכס בתקופות הבאות, על מנת להקצות את הערך בספרים החדש של הנכס, בניכוי ערך השייר שלו (אם קיים) באופן שיטתי על פני יתרת אורך החיים השימושיים שלו.

14. בסעיף 99 לתקן נקבע כי הפסד מירידת ערך של נכס שהוכר בשנים קודמות יבוטל אם ורק אם חלו שינויים באומדנים, ששימשו בקביעת הסכום בר-ההשבה, מהמועד בו הוכר ההפסד האחרון מירידת ערך. במקרה כזה הערך בספרים של הנכס יוגדל לסכום בר-ההשבה שלו. עלייה זו מהווה ביטול של הפסד מירידת ערך. סעיף 102 לתקן קובע כי הערך בספרים של

הנכס שעלה כתוצאה מביטול של הפסד מירידת ערך לא יעלה על הערך בספרים שהיה נקבע (בניכוי פחת או הפחתה) אילו לא הוכר הפסד מירידת ערך של הנכס בשנים קודמות.

15. לעניין השקעות בחברות מוחזקות שאינן בנות נקבע בסעיף 112 כי הפסד מירידת ערך יוקצה תחילה למוניטין ולאחר מכן ליתרת חשבון ההשקעה. ביטול הפסד מירידת ערך יעשה בהתאם להוראות התקן תוך בחינת ההשקעה בכללותה ואין לבטל הפסד מירידת ערך שהוקצה למוניטין. כתוצאה מהאמור לעיל, הפחתת ערך של השקעה בחברה מוחזקת שאינה בת עד לגובה הסכום שיוחס למוניטין ינוכה מחשבון ההשקעה וכל הפחתה נוספת מעבר לסכום שיוחס למוניטין תוצג כהפרשה לירידת ערך, אשר תותאם בכל תקופת דיווח בהתאם לנסיבות.

16. ההפרשה לירידת ערך השקעה בחברה מוחזקת שאינה בת, שבוצעה מעבר לסכום שיוחס למוניטין, יכולה לנבוע מסיבות שונות, כגון הפסדים צפויים בעתיד, אשר בגינם אין ליצור הפרשה להפסדים בחברה המוחזקת עצמה, או קיום נכסים כספיים, אשר התשואה עליהם נמוכה מהריבית המקובלת בשוק.

בתקופות הדיווח הבאות לאחר ביצוע ההפרשה ימצאו גורמים אלה ביטויים בדוחות הכספיים של החברה המוחזקת ויישום שיטת השווי המאזני ללא התאמת ההפרשה שבוצעה בחברה המוחזקת עלולה לגרום לרישום כפול של ההפסדים האמורים. לפיכך, כל עוד הסכום בר-ההשבה נמוך מההשקעה לפי שיטת השווי המאזני, החברה המחזיקה תכלול את חלקה בתוצאות העסקיות של החברה המוחזקת מחד, ותעדכן את ההפרשה לירידת ערך מאידך. כל עוד לא חל שינוי בסכום בר-ההשבה של ההשקעה והוא נמוך מההשקעה לפי שיטת השווי המאזני, לא תהיה השפעה לשינוי בשווי המאזני של החברה המוחזקת על דוח רווח והפסד של החברה המחזיקה וכל שינוי כאמור ייזקף כנגד ההפרשה לירידת ערך.

תחילה

17. הבהרה זו בתוקף מייד עם פרסומה.

נספח א' - דוגמה ליישום הטיפול החשבונאי הנדרש בתקופות דיווח עוקבות

נכון ליום 31.12.02 מחזיק תאגיד א' 40% מהון המניות המונפק והנפרע של תאגיד ב'. מניות תאגיד ב' נסחרות בבורסה לניירות ערך.

להלן הרכב חשבון ההשקעה של תאגיד א' בתאגיד ב' ליום 31.12.02 :

	<u>אלפי ש"ח</u>	
10,000 * 40% =	4,000	חלק בהון התאגיד המוחזק
	200	עודף עלות מיוחס למכונה (*)
	<u>300</u>	מוניטין (**)
	<u>4,500</u>	

(*) יתרת אורך חיי המכונה ליום 31.12.02 הינה 5 שנים.

(**) יתרת תקופת ההפחתה של המוניטין ליום 31.12.02 הינה 6 שנים.

נתונים נוספים:

1. במהלך שנת 2003 חלה ירידה משמעותית במחירי המניות של תאגיד ב' לפיה שווי ההשקעה נמוך משמעותית מהשווי בספרים.

2. במהלך שנת 2005 חלה ירידה בשיעורי הריבית בשוק, אשר משפיעה על שיעור הניכיון.

3. להלן תוצאות הפעילות של תאגיד ב' לשנים 2003 - 2005 :

<u>שנה</u>	<u>רווח (הפסד)</u>
	<u>אלפי ש"ח</u>
2003	(1,000)
2004	(500)
2005	900

4. להלן הסכום בר-ההשבה של ההשקעה בתאגיד ב' :

<u>תאריך</u>	<u>אלפי ש"ח</u>
31.12.03	3,500
31.12.04	3,500
31.12.05	4,400

5. ההנחה היא כי תאגיד ב' לא נדרש להפחית את הערך בספרים של המכונה מעבר לפחת השוטף, כיוון שהסכום בר-ההשבה של המכונה עולה באופן משמעותי על הערך בספרים.

6. מטעמי נוחות יש להתעלם מהשפעת המס.

31.12.03

לאור ירידה משמעותית במחירי המניות של תאגיד ב' נדרש תאגיד א' לקבוע את הסכום בר-ההשבה של ההשקעה בתאגיד ב'. אם הסכום בר-ההשבה נמוך מחשבון ההשקעה בהתאם לשיטת השווי המאזני, על תאגיד א' להכיר בהפסד מירידת ערך.

הרכב חשבון ההשקעה על בסיס שיטת השווי המאזני ליום 31.12.03 :

	<u>אלפי ש"ח</u>	
$(10,000 - 1,000) * 40\% =$	3,600	חלק בהון התאגיד המוחזק
$200 * 4/5 =$	160	עודף עלות מיוחס למכונה
$300 * 5/6 =$	<u>250</u>	מוניטין
		חשבון ההשקעה לפי שיטת
	<u>4,010</u>	השווי המאזני

כיוון שהסכום בר-ההשבה (3,500 ש"ח) נמוך מחשבון ההשקעה לפי שיטת השווי המאזני (4,010 אלפי ש"ח) יש להכיר בהפסד מירידת ערך בסך 510 אלפי ש"ח. ההפסד מירידת ערך יוקצה תחילה למוניטין ולאחר מכן להשקעה בכללותה.

להלן הרכב חשבון ההשקעה ליום 31.12.03 לאחר רישום הפסד מירידת ערך :

	<u>ערך בספרים</u>	
	<u>אלפי ש"ח</u>	
	3,600	חלק בהון התאגיד המוחזק
	160	עודף עלות מיוחס למכונה
	=	מוניטין
	3,760	
$510 - 250 =$	<u>(260)</u>	בניכוי הפרשה לירידת ערך
	<u>3,500</u>	ערך בספרים של ההשקעה

להלן הסכומים שייזקפו לדוח רווח והפסד בשנה שנסתיימה ביום 31.12.2003 :

	<u>אלפי ש"ח</u>	
$(1,000) * 40\% =$	(400)	חלק בהפסדי תאגיד ב'
$200 * 1/5 =$	(40)	הפחתת עודף עלות מכונה
$300 * 1/6 =$	(50)	הפחתת עודף עלות מוניטין
	(250)	הפסד מירידת ערך - מוניטין
	<u>(260)</u>	הפסד מירידת ערך - הפרשה
	<u>(1,000)</u>	

31.12.04

בהתאם לתקן, יש לאמוד את הסכום בר-ההשבה של ההשקעה רק באם קיים סימן המצביע על האפשרות של ירידת ערך ההשקעה או באם קיים סימן כלשהו, המצביע על כך שהפסד מירידת ערך של ההשקעה, שהוכר בשנה הקודמת, אינו קיים עוד או קטן. אם לא קיים סימן כזה, יש להתבסס על הסכום בר-ההשבה שנאמד בתקופה קודמת.

הרכב חשבון ההשקעה על בסיס שיטת השווי המאזני ליום 31.12.04 :

<u>אלפי ש"ח</u>		
$(9,000 - 500) * 40\% =$	3,400	חלק בהון התאגיד המוחזק
$200 * 3/5 =$	<u>120</u>	עודף עלות מיוחס למכונה
		חשבון ההשקעה לפי שיטת השווי
	<u>3,520</u>	המאזני

(*) בחישוב חשבון ההשקעה על בסיס שיטת השווי המאזני, לא הובאה בחשבון יתרת המוניטין, כיוון שהפסד מירידת ערך מוניטין לא מבוטל.

כיוון שהסכום בר-ההשבה (3,500 ש"ח) נמוך מחשבון ההשקעה לפי שיטת השווי המאזני (3,520 אלפי ש"ח), ההשקעה בחברה מוחזקת תוצג בגובה הסכום בר-ההשבה.

להלן הרכב חשבון ההשקעה ליום 31.12.04 לאחר עדכון ההפרשה לירידת ערך :

<u>ערך בספרים</u>	
<u>אלפי ש"ח</u>	
3,400	חלק בהון התאגיד המוחזק
120	עודף עלות מיוחס למכונה
=	מוניטין
3,520	
(20)	בניכוי הפרשה לירידת ערך
<u>3,500</u>	ערך בספרים של ההשקעה

להלן הסכומים שייזקפו לדוח רווח והפסד בשנה שנסתיימה ביום 31.12.2004 :

<u>אלפי ש"ח</u>		
$(500) * 40\% =$	(200)	חלק בהפסדי תאגיד ב'
$200 * 1/5 =$	(40)	הפחתת עודף עלות מכונה
	-	הפחתת עודף עלות מוניטין
$20 - 260 =$	<u>240</u>	הקטנת הפרשה להפסד מירידת ערך
	=	

ניתן לראות כי לאור העובדה כי הסכום בר-השבה זהה בשנים 2003 - 2004 ונמוך מחשבון ההשקעה לפי שיטת השווי המאזני הסכום בו תוצג ההשקעה במאזני התאגיד, לא השתנה ואין השפעה על דוח רווח והפסד.

31.12.05

בהתאם לתקן, יש לאמוד את הסכום בר-ההשבה של ההשקעה רק באם קיים סימן המצביע על האפשרות של ירידת ערך ההשקעה או באם קיים סימן כלשהו, המצביע על כך שהפסד מירידת ערך של ההשקעה, שהוכר בשנה הקודמת, אינו קיים עוד או קטן. אם לא קיים סימן כזה, יש להתבסס על הסכום בר-ההשבה שנאמד בתקופה קודמת.

הרכב חשבון ההשקעה על בסיס שיטת השווי המאזני ליום 31.12.05 :

<u>אלפי ש"ח</u>	
$(8,500 + 900) * 40\% =$	3,760 חלק בהון התאגיד המוחזק
$200 * 2/5 =$	80 עודף עלות מיוחס למכונה
	חשבון ההשקעה לפי שיטת
	השווי המאזני
	<u>3,840</u>

(*) בחישוב חשבון ההשקעה על בסיס שיטת השווי המאזני, לא הובאה בחשבון יתרת המוניטין, כיוון שהפסד מירידת ערך מוניטין לא מבוטל.

כיוון שהסכום בר-ההשבה (4,400 ש"ח) גבוה מחשבון ההשקעה לפי שיטת השווי המאזני (3,840 אלפי ש"ח), ההשקעה בחברה מוחזקת תוצג בגובה חשבון ההשקעה על בסיס שיטת השווי המאזני.

להלן הרכב חשבון ההשקעה ליום 31.12.05 לאחר ביטול ההפרשה לירידת ערך :

<u>ערך בספרים</u>	
<u>אלפי ש"ח</u>	
3,760	חלק בהון התאגיד המוחזק
80	עודף עלות מיוחס למכונה
=	מוניטין
<u>3,840</u>	ערך בספרים של ההשקעה

להלן הסכומים שייזקפו לדוח רווח והפסד בשנה שנסתיימה ביום 31.12.2005 :

<u>אלפי ש"ח</u>	
$900 * 40\% =$	360 חלק ברווחי תאגיד ב'
$200 * 1/5 =$	(40) הפחתת עודף עלות מכונה
	- הפחתת עודף עלות מוניטין
$0 - 20 =$	20 ביטול הפרשה להפסד מירידת ערך
	<u>340</u>

הוועדה המקצועית של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות

חברי הוועדה

רו"ח דב ספיר - יו"ר הוועדה

רו"ח חיים אסיאג
רו"ח יגאל גוזמן
פרופסור דן גלאי
פרופסור אריה גנס, רו"ח
רו"ח אבי זיגלמן
רו"ח דליה לב

צוות מקצועי

רו"ח שרון מימון צדיק
רו"ח חיה פרשר

יועץ מקצועי לוועדה

רו"ח רונן מנשס

משתתפים קבועים

רו"ח יהודה אלגריסי
רו"ח דוד גולדברג
רו"ח רפי האפט
רו"ח צחי חבושה
רו"ח אדיר ענבר
רו"ח מוטי פרידמן
רו"ח יזהר קנה

ועדת מעקב ליישום תקן חשבונאות מס' 15

רו"ח חיים אסיאג - יו"ר
רו"ח רפי האפט
רו"ח אודי הילמן
רו"ח אבי זיגלמן
רו"ח דב ספיר
רו"ח אדיר ענבר
מר מוטי שפיגל

המועצה של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות

מר משה טרי, יו"ר רשות ני"ע - סגן יו"ר המועצה
רו"ח עופר מנירב, נשיא לשכת רו"ח - סגן יו"ר המועצה
פרופסור יאיר אורגלר, יו"ר דירקטוריון הבורסה
מר אייל בן שלוש, המפקח על שוק ההון
רו"ח דניאל דורון, לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים
רו"ח אלכס הילמן, נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
פרופסור צבי טלמון (רו"ח), נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
עו"ד טלי ירון-אלדר, נציבת מס הכנסה
רו"ח נחמיה מלך, מליאת רשות ניירות ערך
מר עמוס מר חיים, נציג איגוד החברות הציבוריות הרשומות בבורסה
ד"ר אייל סולגניק, רו"ח - רשות ני"ע
עו"ד (רו"ח) מיכל עבאדי-בויאנג'ו, סמנכ"ל משרד הבריאות
רו"ח יצחק רוטמן, נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
רו"ח יוסי שחק, נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
רו"ח ישראל שטראוס, נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
מר מוטי שפיגל, סגן המפקח על הבנקים